

SP7MP_MTP2 Metodologie 2, Horecká Veronika, 327481

1.

- ❖ Výzkumné téma: Arteterapie
- ❖ Výzkumný problém: Využití arteterapie při prevenci sociálně patologických jevů.
- ❖ Výzkumná otázka: Jaký může mít arteterapie pozitivní a preventivní vliv na děti v ohrožení?

Pro své téma výzkumu jsem si zvolila arteterapii. Na začátek by bylo vhodné tento pojem přiblížit. „Doprovázet lidi z teritoria disharmonie, chaosu, z prostředí ohrožujícího jejich tělesné a duchovní zdraví, které může být nejen v jejich okolí, ale i v nich samých, do prostoru – území – teritoria léčivého, léčícího, jež mohou najít i sami v sobě prostřednictvím výtvarného umění, je posláním arteterapie.“ (Základy arteterapie) Existují především dva náhledy na arteterapii. Prvním z nich je náhled na umění jako na tvořivou činnost. Tento tvůrčí proces pomáhá odvádět jeho účastníky od např. destruktivního a jiného patologického chování. Napomáhá komunikaci, vyjadřování pocitů, ventilování úzkosti skrze tvorbu. Druhým náhledem je umění jako terapie. Zde je kladen důraz především na výsledný rozbor díla, klíčovou součástí je vytváření spontánních obrazů. Oba tyto směry považuji za terapeutické. Každý se ovšem zaměřuje trochu jiným směrem. Já se ve své práci budu věnovat tvořivé činnosti jako takové.

Je důležité zaměřit se na rozvoj arteterapeutických tendencí, jelikož v naší společnosti stoupá výskyt patologických jevů u dětí a mládeže. Chtěla bych poukázat na nutnost hledat přirozené cesty a řešení, jak těmto patologickým jevům předejít nebo je alespoň omezit. Cílem výzkumu je zmapovat, kterým uměleckým technikám je ze strany dětí věnována pozornost a jaký na ně mají vliv. Ráda bych prozkoumala, jestli může mít výtvarná tvorba ochrannou a preventivní funkci. Od tohoto výsledku by se odvíjela podpora, rozšíření a rozvoj výtvarných technik.

2.

- ❖ Hlavní výzkumná otázka: Jaký může mít arteterapie pozitivní a preventivní vliv na děti v ohrožení?
- ❖ Vedlejší výzkumné otázky: Jak s dětmi nejvhodněji arteterapeuticky pracovat? Kterou z výtvarných technik lze považovat za nejpřínosnější při práci s dětmi?

Jak lze zužitkovat poznatky z výtvarných činností a finálních výsledků dětí?
Co pozitivního přináší dětem výtvarná tvorba?

3.

Jako svou výzkumnou strategii jsem zvolila kvalitativní výzkum. Rozhodla jsem se z toho důvodu, protože danému tématu dle mého názoru není věnována dostatečná pozornost a nebylo dosud zcela prozkoumáno. Tím pádem jsem nenašla mnoho materiálů, ze kterých by se dalo čerpat. Chtěla bych tuto oblast obohatit o nové poznatky. Zároveň se jedná o velmi individuální pocity a prožitky spojeny s arteterapií, jež nelze zcela zobecňovat.

4.

Ke sběru dat pro tento výzkum využiji nejprve pozorování. Měla bych představu zhruba třech až pěti dětí, které budu sledovat při různých výtvarných činnostech. Během svých oborových praxí mám možnost takového pozorování uskutečnit. Jednalo by se o děti mezi desátým až třináctým rokem. Na metodu pozorování bych navázala rozhovorem s dětmi.

5.

Plán pozorování: Chtěla bych se zaměřit především na komunikaci dětí mezi sebou, na jejich chování a viditelné prožitky (výraz tváře – radost či nelibost při dané činnosti). Vysledovat jestli se daná práce setkala s nadšením či naopak. Hlavním cílem by bylo zjistit, jak jednotlivé děti reagují na rozdílné úkoly a výtvarné techniky. Co jim práce přináší? Co by naopak uvítaly, co jim chybí? Zajímal by mne jejich pocity, názory. Při rozhovoru bych chtěla dát na začátku prostor dětem, aby se sami vyjádřili, jakkoliv a k čemukoli. Až později bych zařadila své dotazy.

6.

S možnými problémy musí člověk počítat všude. Jako praktické problémy by se mohly jevit pomůcky vhodné pro práci, které bude nutno obstarat (keramická hlína, papíry, štětce, barvy). Dále se mohou setkat s nezájmem dětí. Etické problémy by snad vzhledem k tématu neměly nastat.

7.

Na prvním setkání jsme s dětmi modelovali z keramické hlíny. Ve tvářích bylo vidět nadšení. I komunikace mezi dětmi se mi jevila lepší než v běžných situacích. Snažila jsem se připravit pestré výtvarné tvoření, aby se každé dítě mohlo v něčem tzv. „najít“. Malovali jsme křídami, akrylovými barvami, modelovali jsme z keramické hlíny, stříhali z papíru. Nejdůležitější pro mne bylo, že se děti těšily na další setkání.

Úryvek z uskutečněného rozhovoru (na konci pedagogického výzkumu):

- ❖ Které výtvarné činnosti, které jsme spolu dělali, se ti vybaví? „1.keramika, 2.stříhání vloček, 3.malování na kameny, 4.malování barvami na sklo.“ (pozn. Z posloupnosti můžeme vyvozovat, které činnosti děti nejvíce zaujaly)
- ❖ Bylo pro tebe lepší pracovat sám/sama nebo ve skupince? (Zde se názory dětí různily, z čehož jasně vyplívá individualita každého jedince)
- ❖ Jaké jsi měl/a při malování/modelování z hlíny pocity? (Pro děti ve věkovém rozmezí mezi 10-13 lety byla tato otázka poměrně složitá. Z toho důvodu jsem se dočkala většinou odpovědí jako dobré pocity, bylo to fajn...)
- ❖ Baví tě výtvarná výchova ve škole? (Ve většině případů jsem se dozvěděla, jak je pro děti traumatizující hodnocení a kritika jejich výtvarných prací ve škole.)
- ❖ Chtěl/a by jsi ve výtvarné tvorbě dále pokračovat?

8.

Otevřené otázky pro poměrně malé děti se nakonec nejevily zcela ideální. Pro příště bych zkusila zvolit dotazník formou, kde by bylo nabídnuto na otázky několik odpovědí a děti by zakroužkovaly možnost, která by jim byla nejbližší. Na tyto dotazníky by se dalo navázat podrobnějším rozhovorem.

9.

Seznam odborné literatury:

CAMBELLOVÁ, Jean. *Techniky Arteterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*.

1.Vyd. Praha: Portál, 1998

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 1.Vyd. Praha: Grada, 2007

KUCHARSKÁ, Anna. *Specifické poruchy učení a chování*. Praha: Portál, 1994

ŠICKOVÁ-FABRICI, Jaroslava. *Základy Arteterapie*. 1.Vyd. Praha: Portál, 2002

ŠOLCOVÁ, Iva. *Vývoj resilience v dětství a dospělosti*. Praha: Grada, 2009

VÍTKOVÁ, Marie. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 1998